

Sygn. akt V KK 119/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Pietruszyński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jacek Błaszczyk

SSN Małgorzata Gierszon

Protokolant Katarzyna Wępa

w sprawie **R. S.**

w przedmiocie wyroku łącznego

po rozpoznaniu w dniu 3 czerwca 2020 r. w Izbie Karnej na posiedzeniu

w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

kasacji Prokuratora Generalnego wniesionej na niekorzyść skazanego

od prawomocnego wyroku łącznego Sądu Rejonowego w M.

z dnia 18 marca 2019 r., sygn. akt II K (...)

**uchyla zaskarżony wyrok łączny i na podstawie art. 572 k.p.k.
umarza postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w M., w toku postępowania o wydanie wyroku łącznego analizował prawomocne skazania R. S. następującymi wyrokami:

1. wyrokiem Sądu Rejonowego w M. z dnia 31 sierpnia 2011 r. w sprawie II K (...) za czyn z art. 226 § 1 k.k., popełniony w dniu 1 lutego 2011 r., na karę 5 miesięcy pozbawienia wolności, za czyn z art. 226 § 1 k.k. w zw. z art. 57a § 1 k.k.,

popołniony w dniu 1 lutego 2011 r., na karę 7 miesięcy pozbawienia wolności, za czyn z art. 288 § 1 k.k. w zw. z art. 57a § 1 k.k., popołniony w dniu 7 marca 2011 r., na karę 7 miesięcy pozbawienia wolności, na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. orzeczone wobec skazanego kary pozbawienia wolności połączono i wymierzono mu karę łączną roku pozbawienia wolności, na podstawie art. 46 § 1 k.k. zasądono od skazanego na rzecz pokrzywdzonego J. P. kwotę 200 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną czynem opisanym w punkcie I części wstępnej wyroku, na podstawie art. 46 § 1 k.k. zasądono od oskarżonego na rzecz pokrzywdzonego Ł. J. kwotę 200 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną czynem opisanym w punkcie I części wstępnej wyroku, na podstawie art. 46 § 1 k.k. zasądono od oskarżonego na rzecz pokrzywdzonego J. P. kwotę 300 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną czynem opisanym w punkcie II części wstępnej wyroku, na podstawie art. 46 § 1 k.k. zasądono od skazanego na rzecz pokrzywdzonego Ł. J. kwotę 300 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną czynem opisanym w punkcie II części wstępnej wyroku, na podstawie art. 46 § 1 k.k. nałożono na skazanego obowiązek naprawienia wyrządzonej czynem opisanym w punkcie III części wstępnej wyroku szkody poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego P. Sp. z o. o. z siedzibą w I. kwoty 416 zł, na podstawie art. 63 § 1 k.k. na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności zaliczono oskarżonemu zatrzymanie w dniu 1 lutego 2011 r.

Wymierzona kara została wykonana w całości w okresie od dnia 21 grudnia 2011 r. do dnia 20 grudnia 2012 r. (k. 51-53 akt Sądu Rejonowego w M. , sygn. II K (...));

2. wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w M. z dnia 4 kwietnia 2014 r., sygn. akt II K (...), na mocy którego:

1) na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. połączono kary pozbawienia wolności prawomocnie orzeczone:

- wyrokiem Sądu Rejonowego w M. z dnia 11 września 2008 r., sygn. akt VI K (...) za czyn z art. 226 § 1 k.k. w zb. z art. 224 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 57a § 1 k.k., popołniony w dniu 13 marca 2008 r., na karę roku pozbawienia wolności oraz za czyn z art. 190 § 1 k.k. w zw. z art. 57a § 1 k.k., popołniony w dniu 13 marca 2008 r., na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności, które to kary na

podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. połączono wymierzając mu karę łączną roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 lat próby (której wykonanie następnie zarządzono),

- wyrokiem Wojskowego Sądu Garnizonowego w G. z dnia 4 lutego 2009 r., sygn. akt Sg (...) za czyn z art. 338 § 1 k.k., popełniony w okresie od dnia 14 lipca 2008 r. do dnia 7 sierpnia 2008 r., na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 3 lat próby (której wykonanie następnie zarządzono) i wymierzono mu karę łączną roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności;

2) na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 i 2 k.k. połączono skazanemu kary grzywny prawomocnie orzeczone:

- wyrokiem Sądu Rejonowego w M. z dnia 6 sierpnia 2007 r., akt VI K (...) za czyn z art. 62 ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, popełniony w dniu 5 lutego 2007 r., na karę 20 stawek dziennych grzywny w kwocie po 10 złotych każda,

- wyrokiem Sądu Rejonowego w M. z dnia 6 grudnia 2007 r., sygn. akt VI K (...) za czyn z art. 279 § 1 k.k., popełniony w dniu 22 lipca 2007 r., na karę roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 3 lat próby (której wykonanie następnie zarządzono) oraz karę 60 stawek dziennych grzywny w kwocie po 10 złotych każda i wymierzono mu karę łączną 60 stawek dziennych grzywny w kwocie po 10 zł każda,

na podstawie art. 577 k.p.k. w zw. z art. 63 § 1 k.k. na poczet orzeczonej w punkcie 1 części dyspozytywnej wyroku łącznego kary łącznej pozbawienia wolności zaliczono skazanemu okres pozbawienia wolności w dniach 13, 14 i 15 marca 2008 r., czyli przez 3 dni, w dniach 7 i 8 sierpnia 2008 r., czyli przez 2 dni oraz w dniach 1, 2 i 3 października 2008 r., czyli przez 3 dni,

przy czym:

- postanowieniem Sądu Rejonowego w M. z dnia 2 stycznia 2017 r. sygn. akt II Ko (...) zamieniono karę grzywny w kwocie 440 zł orzeczoną wyrokiem Sądu Rejonowego w M. z dnia 4 kwietnia 2014 r. na 6 miesięcy pracy społecznie użytecznej w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym,

- postanowieniem Sądu Rejonowego w M. z dnia 29 marca 2017 r., sygn. akt II Ko (...) uchylono punkt 2 postanowienia Sądu Rejonowego w M. z dnia 2 stycznia

2017 r. i zamieniono niewykonaną karę grzywny w łącznej kwocie 440 zł na zastępczą karę 5 miesięcy prac społecznie użytecznych w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym,

- postanowieniem Sądu Rejonowego w M. z dnia 29 czerwca 2017 r., sygn. akt II Ko (...) orzeczoną wobec skazanego zastępczą pracę społecznie użyteczną zmniejszono o jeden miesiąc,

- postanowieniem Sądu Rejonowego w M. z dnia 19 września 2017 r., sygn. akt II Ko (...) sprostowano omyłkę pisarską w zarządzeniu z dnia 29 czerwca 2017 r. o zmniejszeniu kary zastępczej w ten sposób, że w uzasadnieniu skreślono zastępczą karę pozbawienia wolności i w to miejsce wpisano pracę społecznie użyteczną,

- postanowieniem Sądu Rejonowego w M. z dnia 22 października 2018 r., sygn. akt II Ko (...) zarządzono wobec skazanego zastępczą karę 5 dni pozbawienia wolności w miejsce niewykonanej kary grzywny w łącznej wysokości 102 zł równoważnej 10 stawkom dziennym po 10 zł,

3. wyrokiem Sądu Rejonowego w M. z dnia 28 maja 2018 r., sygn. akt II K (...) za czyn z art. 224 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., popełniony w dniu 27 października 2017 r. na karę roku pozbawienia wolności, na podstawie art. 63 § 1 k.k. na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności zaliczono oskarżonemu okres zatrzymania od dnia 27.10.2017 r. godz. 23.30 do dnia 28.10.2017 r. godz. 19.10, na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzeczono wobec skazanego zadośćuczynienie na rzecz pokrzywdzonych M. R. i M. G. w kwotach po 300 zł.

Sąd Rejonowy w M. dnia 18 marca 2019 r. wydał wobec R. S. wyrok łączny o sygn. akt II K (...), w którym orzekł następująco:

I. na podstawie art. 85 § 1 i 2 k.k. i art. 86 § 1 k.k. orzeczone wobec skazanego R. S. wyrokami Sądu Rejonowego w M. w sprawach II K (...) i II K (...) kary pozbawienia wolności połączył i wymierzył karę łączną roku pozbawienia wolności,
II. na podstawie art. 576 § 1 k.p.k. łączne wyroki poza zakresem objętym tym wyrokiem łącznym pozostawił do odrębnego wykonania,

III. na podstawie art. 577 k.p.k. na poczet orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności zaliczył skazanemu okres pozbawienia wolności od dnia 27.10.2017 r. godz. 23.30 do dnia 28.10.2017 r., godz. 19.10,

IV. na podstawie art. 572 k.p.k. w pozostałym zakresie postępowanie umorzył,

V. zwolnił skazanego w całości od zapłaty Skarbowi Państwa kosztów sądowych.

Wyrok nie został zaskarżony przez żadną ze stron i uprawomocnił się w dniu 26 marca 2019 r.

Przedmiotowy wyrok w całości na niekorzyść skazanego R. S. zaskarżył kasacją, w oparciu o art. 521 § 1 k.p.k., Prokurator Generalny.

Skarżący zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa procesowego i materialnego, a mianowicie:

1) art. 569 § 1 k.p.k. w zw. z art. 85 § 1 i 2 k.k., polegające na objęciu węzłem kary łącznej, wraz z karą roku pozbawienia wolności orzeczoną na mocy wyroku Sądu Rejonowego w M. z dnia 28 maja 2018 r. o sygn. akt II K (...), kary roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności, wymierzonej na mocy wyroku łącznego Sądu Rejonowego w M. z dnia 4 kwietnia 2014 r. o sygn. akt II K (...), pomimo tego, że w dacie orzekania kara ta nie podlegała już wykonaniu, albowiem została przez skazanego odbyta w dniach: 13, 14 i 15 marca 2008 r., 7 i 8 sierpnia 2008 r., 1, 2 i 3 października 2008 r. oraz w okresie od 20 października 2013 r. do 12 grudnia 2014 r., natomiast wykonaniu w części podlegała jedynie kara łączna grzywny, co do której Sąd Rejonowy w M. postanowieniem z dnia 22 października 2018 r. o sygn. akt II Ko (...), II K (...) na podstawie art. 46 § 1 i 2 k.k.w. zarządził wobec skazanego wykonanie zastępczej kary 5 dni pozbawienia wolności w miejsce niewykonanej kary grzywny w łącznej wysokości 102 złotych równoważnej 10 stawkom dziennym po 10 złotych, która to kara zastępcza nie podlega łączeniu z karą zasadniczą pozbawienia wolności,

2) art. 86 § 1 k.k. polegające na orzeczeniu, w wyniku połączenia kar roku pozbawienia wolności oraz roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności, wymierzonych na mocy wyroków wskazanych powyżej w pkt 1, kary łącznej roku pozbawienia wolności, tj. poniżej dolnej granicy wymiaru kary łącznej, którą wyznaczała kara łączna w wymiarze 1 roku i 2 miesięcy orzeczona wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w M. w sprawie II K (...).

Wskazując na powyższe skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania w sprawie wydania wyroku łącznego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się zasadna w stopniu oczywistym, co umożliwiało jej uwzględnienie w całości na posiedzeniu bez udziału stron, w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Na wstępie należy wskazać, że brak uzasadnienia wyroku łącznego znacznie utrudnia prześledzenie motywów, jakimi kierował się Sąd przy jego wydaniu. Niemniej jednak, zarówno z jego treści, jak i braku możliwości ukształtowania kary łącznej na podstawie poprzednio obowiązujących unormowań jednoznacznie wynika, iż Sąd stosował w przedmiotowej sprawie przepisy obowiązujące od dnia 1 lipca 2015r., bowiem przestępstwo przypisane skazanemu R. S. wyrokiem Sądu Rejonowego w M. z dnia 28 maja 2018 r. w sprawie II K (...) popełnione zostało w dniu 27 października 2017 r.

Z dniem 1 lipca 2015 r. przepis art. 85 § 2 k.k. otrzymał brzmienie: „Podstawą orzeczenia kary łącznej są wymierzone i podlegające wykonaniu, z zastrzeżeniem art. 89, w całości lub w części kary lub kary łączne za przestępstwa, o których mowa w § 1”. Z powyższego wynika, że podstawą orzeczenia kary łącznej są wymierzone i podlegające wykonaniu w całości lub w części kary tego samego rodzaju albo inne podlegające łączeniu. Przez wymierzoną karę tego samego rodzaju albo inne podlegające łączeniu kary w rozumieniu art. 85 § 1 k.k. należy rozumieć – i uczynić punktem wyjścia - karę, która została orzeczona w wyroku skazującym. Nie podlega natomiast łączeniu kara, której wykonanie zostało w całości zakończone (zob wyrok SN z dnia 9 stycznia 2019 r., sygn. V KK 499/18).

Kara zastępcza pozbawienia wolności nie podlega łączeniu z którąkolwiek z kar określonych w art. 32 k.k. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 kwietnia 2006 r., sygn. VKK 487/05, OSNKW 2006, nr 6, poz. 99), a więc nie jest dopuszczalne łączenie kary zasadniczej pozbawienia wolności oraz kary zastępczej pozbawienia wolności. Orzeczenie kary zastępczej nie stoi natomiast na przeszkodzie połączeniu kary ograniczenia wolności, w miejsce której orzeczono karę zastępczą, z karą pozbawienia wolności (zob. postanowienie SN z dnia 20 kwietnia 2017 r., sygn. akt II KK 93/17).

Kary grzywny, które zostały zamienione na zastępcze kary pozbawienia wolności, nie zostają przez te kary zastąpione i nie tracą w związku z tym swego pierwotnego charakteru. Zatem nadal, jeśli istnieją ku temu warunki, mogą one stanowić podstawę do wydania nowej kary łącznej grzywny. Jeżeli do wykonania kar grzywny doszło w drodze realizacji kar zastępczych, to właściwym postąpieniem będzie zaliczenie na poczet kary łącznej grzywny odpowiedniej ilości stawek dziennych wykonanych kar grzywny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 kwietnia 2011 r., sygn. III KK 268/10,

Odnosząc powyższe do realiów rozpoznawanej sprawy uznać należało, że orzeczona wyrokiem Sądu Rejonowego w M. z dnia 28 maja 2018 r., sygn. akt II K (...), kara roku pozbawienia wolności, która była odbywana przez skazanego w okresie od 27.10.2017 r. do 28.10.2017 r. i od 18.08.2018 r. do 17.08.2019 r., nie podlegała łączeniu z karą roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności orzeczoną na mocy wyroku łącznego Sądu Rejonowego w M. z dnia 4 kwietnia 2014 r. o sygn. akt II K (...), albowiem tę ostatnią skazany w całości odbył w dniach: 13, 14 i 15 marca 2008 r., 7 i 8 sierpnia 2008 r., 1, 2 i 3 października 2008 r. oraz w okresie od 20 października 2013 r. do 12 grudnia 2014 r. (k. 71 akt Sądu Rejonowego w M. o sygn. akt II K 77/14).

Podlegała natomiast wykonaniu w części kara łączna grzywny orzeczona na mocy wyroku łącznego Sądu Rejonowego w M. z dnia 4 kwietnia 2014 r. o sygn. akt II K (...), co do której Sąd Rejonowy w M. postanowieniem z dnia 22 października 2018 r. o sygn. akt II Ko (...), II K (...) na podstawie art. 46 § 1 i 2 k.k.w. zarządził wykonanie wobec skazanego R. S. zastępczej kary 5 dni pozbawienia wolności w miejsce niewykonanej kary grzywny w łącznej wysokości 102 złotych równoważnej 10 stawkom dziennym po 10 złotych orzeczonej na mocy wyroku o sygn. akt II K (...). Sąd Rejonowy w uzasadnieniu powyższego postanowienia wskazał, iż wyrokiem łącznym z dnia 4 kwietnia 2014 r. w sprawie II K (...) wymierzono skazanemu karę grzywny w wysokości 60 stawek dziennych po 10 złotych. Do wykonania skierowano grzywnę w wymiarze 44 stawek dziennych po 10 złotych (440 zł). Skazany uiścił grzywnę w kwocie 100 złotych. Do wykonania pozostała grzywna w wysokości 34 stawek dziennych po 10 zł. Po zamianie grzywny na pracę społecznie użyteczną z 80 godzin pracy skazany wykonał 56

godzin. Do wykonania pozostała praca społecznie użyteczna w wymiarze 24 godzin, tj. 30 % z ogólnej liczby godzin. Po przeniesieniu tego odsetka na karę grzywny do wykonania pozostała kwota 102 złotych stanowiąca 10 stawek dziennych po 10 złotych. W tym stanie rzeczy Sąd uznał, że zachodzą przesłanki do orzeczenia zastępczej kary pozbawienia wolności. Sąd wskazał, że 10 stawek dziennych równoważne jest 5 dniom zastępczej kary pozbawienia wolności, zaś skazany może uwolnić się od zastępczej kary pozbawienia wolności poprzez uiszczenie grzywny w całości (k. 22 akt Sądu Rejonowego w M. o sygn. II K (...)).

Procedując w sprawie wydania zaskarżonego kasacją wyroku łącznego Sąd Rejonowy w M. , na rozprawie głównej w dniu 4 marca 2019 r. odczytał m. in. opinię Dyrektora Zakładu Karnego w G. z dnia 5 lutego 2019 r. o skazanym wraz z obliczeniem kary, z której wynikało, iż R. S. pozostało do odbycia 5 dni pozbawienia wolności - na podstawie wyroku łącznego Sądu Rejonowego w M. o sygn. akt II K (...) (k. 30-31 akt Sądu Rejonowego w M. o sygn. II K (...)). Zapis ten dotyczył jednak nie kary zasadniczej, a kary zastępczej 5 dni pozbawienia wolności, zarządzonej w miejsce opisanej we wcześniejszym akapicie, niewykonanej w całości kary zasadniczej grzywny orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w M. z dnia 4 kwietnia 2014 r. w sprawie II K (...). Tymczasem, jak wskazano wcześniej, niedopuszczalne w świetle art. 85 § 2 k.k. jest połączenie węzłem kary łącznej kary zasadniczej pozbawienia wolności oraz kary zastępczej pozbawienia wolności. Nie wchodziło także w rachubę połączenie podlegającej wykonaniu w części kary łącznej grzywny orzeczonej wyrokiem łącznym w sprawie II K (...) z inną karą tego samego rodzaju, bowiem wyrokiem Sądu w sprawie II K (...) nie orzeczono wobec skazanego kary grzywny, a jedynie karę roku pozbawienia wolności.

Konkludując, w dacie wyrokowania przez Sąd Rejonowy w M. w sprawie II K (...), tj. w dniu 18 marca 2019 r., brak było możliwości połączenia węzłem kary łącznej kary roku pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w M. z dnia 28 maja 2018 r. o sygn. akt II K (...) oraz kary roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w M. z dnia 4 kwietnia 2014 o sygn. akt II K (...). Nie zachodziła także możliwość połączenia węzłem kary łącznej zastępczej kary 5 dni pozbawienia wolności zarządzonej w miejsce niewykonanej w części kary zasadniczej grzywny wymierzonej na mocy

wyroku łącznego o sygn. akt II K (...) z karą zasadniczą roku pozbawienia wolności wymierzoną na mocy wyroku o sygn. akt II K (...).

Połączenie opisanych powyżej skazań nastąpiło zatem z rażącym naruszeniem art. 569 § 1 k.p.k. w zw. z art. 85 § 1 i 2 k.k. Uchybienie to miało przy tym istotny wpływ na treść wyroku łącznego, albowiem został on wydany pomimo braku ku temu podstaw materialnoprawnych. Dlatego podlegał on uchyleniu, a postępowanie w sprawie – umorzeniu na podstawie art. 572 k.p.k.

Potwierdzenie wystąpienia w sprawie powyższego uchybienia jest wystarczające do wydania orzeczenia i czyni zbędnym odnoszenie się do drugiego z zarzutów podniesionych w kasacji, wobec jego bezprzedmiotowości dla dalszego toku postępowania (art. 436 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k.).

Z tych wszystkich względów orzeczono jak w części dyspozytywnej wyroku.